

HELENA WIĘCKOWSKA

OPOZYCJA LIBERALNA
W KRÓLESTWIE KONGRESOWEM
1815 — 1830

Kolekcja
Emila Kornasla

WYDANE Z ZAPOMOZI KASY IM. MIANOWSKIEGO
o o o ORAZ FUNDUSZU B. CHOMICZA. o o o
SKŁAD W KASIE IM. MIANOWSKIEGO
PAŁAC STASZICA WARSZAWA 1925.

I Powstanie i ideologia opozycji kaliskiej

WSTĘP	1
1 LIBERALNY PRĄD OPOZYCYJNY W EUROPIE ZACHODNIEJ:	
Anglja — torysi i whigowie. — Bentham. — Cechy ogólne i narodowe benthamizmu. — Francja — doktrynerzy i liberałowie. — Benjemin Constant. — Niemcy — ruchy parlamentarno-liberalne na północy i na południu. — Uniwersytety niemieckie.	9
2 POCZĄTKI OPOZYCJI SEJMOVEJ W KRÓLESTWIE: SEJM 1818 R.	
Dyskusja w sprawie prawa małżeńskiego — Prawo karne. — Ogólny charakter opozycji tego sejmiku. — Przebiegi opozycji programowej. — Stanowisko Wincentego Niemojowskiego.	29
3 POWSTANIE OPOZYCJI KALISKIEJ	
Nastroj w kaliskim. — Położenie województwa. — Stosunki z W. Ks. Poznańskim i wpływ ich na polityczne ożywienie kaliskiego. — Towarzyskie dyskusje sąsiedzkie. — Towarzystwo Czytania.	40
4 IDEOLOGIA OPOZYCJI KALISKIEJ	
Charakterystyka przywódców. — Niemojowscy. — Morawski Teodor. — Bieracki Alojzy. — Kaczkowski Stanisław. — Komorowski Józef. — Sympatycy stronnictwa kaliskiego. — Ideologia: podłoże ideowe i społeczne. — Nauka polityczna: liberalizm, konstytucjonalizm. — Traktat o monarchji konstytucyjnej. — Legalizm w działaniu.	46

II Objawy i dzieje opozycji kaliskiej w Królestwie Kongresowem.

5 PRASA OPOZYCYJNA	
Rzut oka na liberalną prasę francuską (Constitutionnel i Minerve Française) i jej wpływ na prasę polską. — Gazeta Codzienna, Narodowa i Obca. — Kronika drugiej połowy 1819 roku. — Orzeł Biały. — Sybilla Nadwiślańska. — Astrea. — Ich krótkotrwałość i walki z represjami rządu. — Bezbarwność i mało mówność. — Zduszenie prasy.	72
6 SEJM 1820 R.	
Przygotowania wyborcze. — Zwycięstwo kaliszczan. — Przedsejmowe zebrania posłów. — Opozycja w komisjach. — Posiedzenia plenarne: projekt procedury kryminalnej, projekt zmiany statutu dla senatu. — Triumf opozycji. — Uwagi nad raportem rady stanu. — Petycje kaliszczan. — Zaskarżenie ministrów. — Charakterystyka opozycji na tym sejmie.	84

7 OPOZYCJA KALISKA W LATACH 1820—1825

str.

Stosunek Aleksandra, w. księcia i Zajączka do opozycji sejmowej 1820 r. — Kaliska Rada Obywatelska. — Sprawa nieurzędowego adresu do cesarza. — Akcja wyborcza 1822 r i kontrakcja rządu. — Rozwiązanie Rady Kaliskiej. — Represje w stosunku do kaliszczan. — Sprawa Wincentego Niemojowskiego. — Niedopuszczenie Bonawentury Niemojowskiego do sejmu. — Aresztowanie Morawskiego. — Godlewskiego. — Artykuł Dodatkowy

96

8 SEJM 1825 R.

Skład opozycji. — Nikłość opozycji podczas dyskusji* nad projektami. — Ostrożne ataki przeciw Grabowskiemu i cenzurze. — Ożywienie opozycji przy uwagach i petycjach.

118

9 OPOZYCJA KALISKA W LATACH 1825—1830

W. Niemojowski w obronie własnej wolności. — Stosunek w. księcia do kaliszczan. — Stosunki z W. Ks. Pozn. — Sąd Sejmowy. — Areszt B. Niemojowskiego. — Lubecki i opozycja w Tow. Kredytowem Ziemskim. — Manifestacje podczas koronacji Mikołaja

130

10 SEJM 1830 R.

Urabianie nastroju opozycyjnego w kaliskiem. — Ogólna atmosfera rewolucyjna. — Akcja wyborcza kaliszczan. — Akcja rządowa. — Unieważnienie wyboru B. Niemojowskiego i Zwierkowskiego. — Audjencja posłów kaliskich u w. księcia. — Skład opozycji. — Różnorodność — Brak teoretycznego podkładu. — Podleganie ogólnemu nastrojowi. — Stanowisko antyklerykalne. — Wpływy francuskie i przywiązanie do kodeksu napoleońskiego. — Uwagi nad raportem rady stanu jako odbicie opozycyjnego nastroju. — Zaskarżenie ministrów — manifestacyjny wyraz niechęci do rządu. — Porównanie opozycji sejmu 1830 r. i 1820.

146

ZAKOŃCZENIE

Znaczenie opozycji kaliskiej. — Opozycja jako kierunek liberalny. — Stosunek żywiołu rosyjskiego do opozycji kaliskiej. — Rząd krajowy a opozycja. — Niemożność przyciągnięcia opinii społeczeństwa. — Prąd ugodowy i rewolucyjny.

164

DOKUMENTY

I	Agitacja wyborcza Bonaw. Niemojowskiego przed sejmem 1820 r.	172
II	Opozycja W. Niemojowskiego na sejmie 1820 r.	173
III	Stosunek Aleksandra do opozycji po sejmie 1820 r.	176
IV	Sprawa W. Niemojowskiego przed sejmem 1825 r. i po nim	183
V	Dokumenty w sprawie B. Niemojowskiego	191
VI	Zeznanie T. Morawskiego w 1825 r.	193
VII	Ustawa Towarzystwa Czytania	194

SKOROWIDZ CYTOWANYCH NAZWISK

195